

IRAQI
Academic Scientific Journals

العراقية
المجلات الأكاديمية العلمية

ISSN: 2663-9033 (Online) | ISSN: 2616-6224 (Print)

Journal of Language Studies

Contents available at: <https://jls.tu.edu.iq/index.php/JLS>

Existence in the novel " God's Guardians " by Ata Mohammed

Ashti Hussein Arif *

Kurdish Department, college of education, charmo university.

ashti.hussein@charmouniversity.org

Received: 16 / 1 / 2024 , Accepted: 14 / 2 / 2024, Online Published: 29 / 2 / 2024

Abstract

This paper is entitled (existence in the novel " God's Guardians " by Ata Mohammed) 'We have tried to illustrate human existence through examples taken from the novel. as a manifestation of life , By making man's existence in the world appear as an original or non-original Being, in order to determine his nature. He is responsible for this himself, so he always lives with worry. The research was conducted in the light of methodology (analytical praise).

The research consists of two parts. The first part consists of two topics. The first topic presents the concept and term of existence, while the second topic discusses the types of existence. The second part consists of two themes: the first theme is a brief description of the novel, and the second theme is an attempt to compare the types of existence among the " God's Guardians.

Keywords: existence, Type, Novel, Ata Mohammed

* **Corresponding Author:** Ashti Hussein, **Email:** ashti.hussein@charmouniversity.org

Affiliation: charmo University - Iraq

© This is an open access article under the CC by licenses <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

الوجود في رواية "حرس الله" لعطا محمد

آشتى حسين عارف

قسم اللغة الكردية، كلية التربية، جامعة جرمو

المستخلص

هذه البحث بعنوان (الوجود في رواية "حرس الله" لعطا محمد)، لقد حاولنا توضيح الوجود الإنساني من خلال أمثلة مأخوذة من الرواية، كتعبير عن الحياة، يظهر الوجود الإنساني في العالم كوجود أصيل أو غير أصلي، من أجل تحديد طبيعته، فهو مسؤول عن هذا وبالتالي يعيش دائماً في حالة من القلق، أجري البحث في ضوء منهجية (الوسفي - التحليلي).

يتكون البحث من جزئين: الجزء الأول يتكون من محورين: في محور الأول يعرض مفهوم الوجود ومصطلح الوجود، أما محور الثاني في تناول أنواع الوجود. الجزء الثاني يتكون من محورين: المحور الأول هو وصف موجز للرواية، الحور الثاني محاولة لمقارنة أنواع الوجود بين "حرس الله".

الكلمات الدالة: الوجود ، النواع ، الرواية ، عطا محمد.

بوون له رۆمانی "پاسهوانانی خودا"ی "عهتا محهمهدا" دا

ناشتی حسین عارف

بهشی زمانی کوردی، کۆلیژی پهروهرده، زانکۆی چهرموو

پوختەى توێژینهوهکه:

نهم توێژینهوهیه به ناو نیشانی (بوون له رۆمانی "پاسهوانانی خودا"ی عهتامحههدا)، ههولمان داوه له رینگهی نموونهی وهرگیراو له رۆمانهکه وینای بوونی مرۆیی بکهین، وهک دهرکهوتهیهک له ژياندا، بهوهی بوونی مرۆف له نيو جيهاندا وهک بوونیکى رهسهن یان بوونیکى نارهسهن دهردهکهوئیت، تا لهو رینگهیهوه ماهیهتی خۆی دیاری بکات، لهمهشدا خۆی بهر پرسیاره بۆیه ههمیشه به نیکهراڤیهوه دهژیت. توێژینهوهکه له ژیر رۆشنایى میتۆدی (پهسنی شیکاری) ئهجامدراوه.

توێژینهوهکه له دووبهش پینکدیت، بهشی یهکهم له دوو تهوهر پینکدیت، له تهوهری یهکهما چهکم و زاراوهی بوون خراوتهروو، له تهوهری دوومهدا باسی جوهرهکانی بوون کراوه. بهشی دووهم له

دوو تهوهر پيكدنيت: له تهوهر يي يه كه مدا كورته يه له باره ي رومانه كه وه خراو ته پروو، له تهوهر يي دوو همدا ههولمانداوه جوره كاني بوون له نيو "پاسهواناني خودا" بهيار بخهين.

كليله وشهكان: بوون، جور، رومان، عهتا محمهد.

پيشهكي:

پرسی بوون هر له سده كاني پيش زاینیوهه تا روتگاری ئه مروتان پرسیکی نالوز بووه، لای فیهلسوفان و پیاوانی ئاین و زاناکانیش هر دم له لایمن گروه جیاواز هکانهوه پیناسه ی جیاوازی بو کراره. بو نمونه لای فیهلسهفانی یونانی کون بوون کرده ی بوونیکي بالاتره که ئهوان زیاتر ئه ریگهیه ی بیرکردنهویان له ئهفسانه کانهوه و هرگرتوه. له لایه کی ترهوه ئاینه جیاواز هکانی وهک ئاینه هیندوسییهکان و مسیح و ئیسلام سهراوه ی بوون دهگهریننهوه بو بوونیکي بالاتر و دهسه لاتی ره ها و بیخهوش، هه موو کار و کردهوه و رووداوه کانیش په یوهستن بهو بوونه بالایهوه. له سه رده می ئه مروتاندا زانست وه لامیکی به ئایدیای هه یه بو پرسکی بوون، که هر وهک پیناسه ی فلهسهفه و ئاین خالی نیبه له دژیه کی و گومان. بویه لیره دا دهرده که ونیت وینه ی گشتی بوون لای بزواته جیاوازهکان به جیاوازی لئی روانراوه، چونکه مروت بوونیکي شاراوه و تاریکه، لیره شهوه بوونگه رای هه ولده دات لایهنه تاریکه کانی ئه بوونه رووناک بکاتهوه، نه یینییه کانی ئاشکرا بکات، بویه بوونی مروت ده بیته تهوهر ی هه موو پرسیار و گومان و لیکولینه وهکان.

میتودی تویرینه وهکه:

له م تویرینه وه یه دا پهیره می میتودی (په سنی شیکاری) کراره، له بهشی تیوری میتودی په سنی و له بهشی پراکتیکی میتودی شیکاری به کارهاتوه، بو دیاریکردن و شیکردنهوه ی جوره کانی بوون له نیو رومانه که دا.

پیکهاته ی تویرینه وهکه:

تویرینه وه که له دووبهش پیکدنیت، بهشی یه که م له دوو تهوهر پیکدنیت، له تهوهر یی یه که مدا چه مک و زاراوه ی بوون خراو ته پروو، له تهوهر یی دوو همدا باسی جوره کانی بوون کراره. بهشی دوو م له دوو تهوهر پیکدنیت: له تهوهر یی یه که مدا کورته یه له باره ی رومانه که وه خراو ته پروو، له تهوهر یی دوو همدا ههولمانداوه جوره کانی بوون له نيو "پاسهواناني خودا" بهيار بخهين.

بهشی یه که م:

تهوهر یی یه که م: چه مک و زاراوه ی بوون:

سه ره تا ده بیته بزاین (بوون) شتیک نیبه له بهر انبه رمان بیت و پیمان نامو بیت، به لام له گهل ئه وه شدا بوون دهوهر ی داوین و کیانمان پیکده هینیت، بهم پنیه بوون له هه موو شوینکدا هه یه و هر موجودیک بوونیکي هه یه وهک بوونی شت، بوونی مروت... هند، ئه م بوونه واتاپه کی گشتی هه یه، به لام

پنویسته ناماژ بهوه بکهین لیرده مهبهستمان له بوون ئهم واتا گشتییه نییه، که ههمو بوونهوران بگریتهوه، بهلکو له روانگهی فلسفههی بوونگهراپیهوه باس له بوون دهکهین، چونکه "بوونگهراکان وشههی بوون به شیوهیهکی سنوردار بهکاردههینن، به جوریک تهنیا بهسهر ئهو شیوهیههی بووندا دهیچهسپینن که له بوونی مرؤیدا دهیناسین"، (عبداللأ، ۲۰۰۸، ۷). واته ئهو بوونهی ئیمه قسهی لهسهر دهکهین بوونی مرؤفه.

سهبارت به بوون وهک زاراه " له زمانی ئینگلیزیدا بهرامبهر به وشههی (Being- existence) (له زمانی عهههیدا (الوجود) بهکار دیت، له زمانی کوردیشدا بوون، پیچهوانههی نهبوونهوه به واتای بهرچاو یان زیندوو بهکار دیت" (رؤستهه، ۲۰۱۶، ۱۵). بوون به زور شیوه پیناسهکراوه، بهلام هیچ کام لهم پیناسانه ناگهه کرۆک و مهبهست، چونکه بوون خهسلهتیک نییه له خهسلهتهکان، بهلکو خهسلهتی ههموو خهسلهتهکانه، کهواته بوون بنههته بو ههموو شتیک، ئهو گشتییهیه، ههموو بوونهوران بهشدارن ناگریت به سیههتیک دابنریت. بویه ههست دهگریت، که بوون شتیک شاره و نادیاره، بهو مانایهی که ههر لهیهکهه ساتهوه وادیاره که دهراکهویت.

"بوون له سادهترین دهلالهتی خویدا بریتییه له واقع، بوونی مرؤیش واته واقعی مرؤیی، ههر فیکریکیش بایهخ به بوونی مرؤی بدات، فیکریکی بوونگهراپیه"، (العشاوی، ۱۴، ۱۹۸۴). بوون لای بوونگهراکان به جوریکه، که سهههه فیهلهسوفهکان جهخت لهسهر ئهوه دهکهنهوه، که مرؤف ماهیههتیک پیشوختهی دیاریکراوی نییه، "مرؤف لای سارتهر وهک شتی دروستکراو نییه، کیرکیگاردیش ههمان بووونی ههیه، بهوهی ناتوانین بوون بخهینه پال کومهتیک بیروپرای عهقلانی پهتی، ههروهها لای نیچهش مرؤف بهرمو بالامرو ههنگاو دهنت، بویه بهلای ههمویانهوه مرؤف بوونیکه ناکامل و ناتهواوه، چونکه بوون له ناوکاتدا دهچینه پیشی، بهمهش وینهی بوون دهکهن به ناراستهی کاریگهری چالاکدا، بویه بوون له نازادی دا خوی دهبینیت"، (رؤستهه، ۲۰۱۶، ۳۹)، ئهمهش ههمان تیروانینی (لاکان) ه که ناماژهی بو ئهوه دهکات" مرؤف ناتوانیت بگاته پنتیکی جیگیر، ئهوهی بوی دهگریت ههمیشه دوردهست و نهگراو دهمینتهوه،... بازنهی گهراو بهدوای سوینکتیکدا که له بازنهی ههمیشهی خودسازیبیاده، داناخریت... ئهو ناوکهی سوینکت دهیهویت بیگاتیت، ناوکهیهکی خالییه"، (عهلی، ۲۰۲۱، ۹۸)، واته بوون بوشاییهکه پیرناگریتهوه، بهلام بهردهوام له ههولی پرکردنهویداین، واته پرۆژهیهکه ناگاته کوتایی، بوون دوا شیوه و فورمی نییه، بیگهینی و دهست نیشانی بکهین چونکه "مرؤف هیچ شتیک بو دیاری نهکراوه، ئهمه ئهو راستییهیه که (کیرکیگارد) دهکاته باوکی بوونگهراکان، ئیمه بوونیکه پیدراومان نییه، ژیانیکی نامادهمان نییه، بهلکو بوونیکمان ههیه پرنهگهه که تیدا مهحکومین ههلبزیرین، ترس و دوودلی هاوپی ئهههیدمانن، ئهوه دۆخیکی ساتی و راگوزهر نییه، بهلکو جهوههر و بنهمای بوونمانه"، (عهلی، ۲۰۲۲، ۳۷). ئهمهش وایکردوه که مرؤف بوونیکه کردهی ههبت، بهردهوام خاوهن "کیشهگهلیکه لهگهل خودی خوی و ئهوانیتر له نیو کومهلگهه و ئاوریشی له ههلویت و چارههوس و نازادییهکانی مرؤف داوهتهوه لهگهل ئهو ئهموونه کهسیانهدا که پیدرا تیپهر دهبت"، (محمد، ۲۰۰۴، ۸۴). به واتایهکتر تاک له روانگهی بوونگهراپیهوه خوی پیناسهی ژیانیه دهکات و

مانای ژيان ددوژیتهوه له ریځه بهیانکردنی نهو ناز ادیبه هیهتی و لهړی هه لېژاردنه کانیوه. له مروانگه یوه که ژيان هر چمن بیمانا و پوچه به لام تاک به گهړانهوه بو بوونی خوئی و تیگه شتن له بوونی خوئی پرسپار کردن له باره ی چ شتیک و انا به ژيانمان دبه خشینت؟ ژيانی مروّف نامانجیکی تاییهتی ههیه؟ مروّف پښوینته له پیناو نهو نامانجدا بجهنگیت؟ مروّف به چ مه بهستیک له جیهانه پوچه دا ده ژیت؟ تیده گات و واتای تاییهت به خوئی دبه خشینت بهو ژيانه ی دهیو یت بژیت. بهم شیوهیه مروّف به تهوای مانا نازاده و نازادیشی وهک بهر پرسپاریتی دهگرنه تهستو بو هه لېژاردنی نهو بریاره ی دهیخوازیت، چونکه به بروای بوونگه راکان نهو شپوازه بیرکردنهوه و ژيانه تاکه ریځایه بو بازدان بهسهر بیمانایی و پوچی ژيان، و انا بوونگه رایی مانیفیستکردنی نهو پهری بوونی ئینسانه بو مانادان به ژيان لهړی هه لېژاردن و ناز ادیبهوه.

سارتر، ده لیت: بوونی مروّف پیش ماهیهتی دهکو یت". پاشان ده لیت: مه بهستمان لهوهیه، که له پیندا و بهر له هر شتیک مروّف ههیه و روو بهرووی خوئی ده بیتهوه و ده چیته ناو جیهانهوه، پاشان خوئی ده ناسیت. هر وهک فایله سوفه بوونگه راکان ده لیت: مروّف پیناسه ناکریت، هو په که ی نهوهیه، که نهو له سهره تادا هیچ نیه؛ نهو ناتوانی شتیک بیت، مه گه ر دوایی بیت، نهو ساش بهو شیوهیه ده بیت، که خودی خوئی دروست دهکات"، (زیرک شففق، کوردماد، بوونگه رایی).

تهوه ریی دووه م: جوړه کانی بوون:

(کیرکیگارد) وهک په کیک له رابره دیار کانی بوونگه رایی بوون دهکاته دوو به شهوه: (بوونی هوشیار و بوونی نا هوشیار): له پیناسه یاندا ده لیت: "بوونی هوشیار نهو بوونهیه، که هه لده دات و کو ششیک زور دهکات تا کوو خودی خوئی بناسیت، به پیچه وانه ی بوونی نا هوشیاره وه، که به نه نقه ست هه ولی نهوه دده دات له نیو جهن جالی جیهاندا خوئی ون بکات، بگره به ختمه مریشه، که خاوه ن بوونی خوئی نییه"، (روسته م، ۸۶، ۲۰۱۶) نهو دوو جوړه له بوون به شدار یی که گهوره دهکن له به ها دان به ژيان.

(کیرکیگارد) "پنیوایه له بنه رته دا هه موو بوونیک ی مرویی به سی شپواز ژيانی خوئی ده ژیت، نهو انیش: شپوازی جوانخوازی، شپوازی ناکاری، شپوازی ئینی"، (بدوی، ۱۹۸۰، ۴۶)، نهو شپواز انهش له یهک دابر اونین و بی یه کتر نابن، به لکو تهو او کمر ی یه کترن. سهره تا مروّف به قوناغی جوانخوازی و چیژ و ههسته کی و رارایی ده ست پیده کات، پاشان هه لگرتنی بهر پرسپاریتی کو مه لایه تی و له کو تاییشدا له بوونی بالایی خودادا ده تو یتهوه.

بوون لای (هایده گه ر) دابه شکاری یه کی دیکه و مرده گرت، بوون دهکات به دوو به شهوه نهو انیش (بوونی ره سن و بوونی نار ه سن):

بوونی رهسەن: ئەو بوونەییە خاوەن ئازادی و هەلبژاردنی چارەنووس و بڕیارەکانی خۆیەتی، بە ئازادانە بڕیار لەسەر داھاتووی خۆی دەدات و بەرپرسیاریتی بڕیارەکانیشی هەڵدەگرێت، "بوونی رهسەن بە ناسینەوی تایبەتمەندی خۆی وەک تاکیک و جیاوازییەکانی لەگەڵ تاکەکانی دیکەدا خۆی دەسەلمێنێت و مامەڵە لەگەڵ دەرووبەر دەکات، تاکیکە سەر بەستە و کەسانی دیکەش وەک خۆی دەبینێت، باوەری بە تایبەتمەندی و جیاوازییەکانی تاکەکانی دیکەش هەیە، لەم ئاستەوه سەر بەستانەو سەر بەخۆ پەيوەندییە کۆمەڵایەتیەکان دادەمەزرێنێت، (رۆستەم، ۲۰۱۶، ۸۶). ئازادی لای بوونی رهسەن گرنگی خۆی هەیە و بوونی خۆی پەيوەست دەکات بە ئازادییەوه. بۆیە ئەم جۆرە لە تاک بەرەو داھاتوو هەنگاو دەنێت و رهسەنێتی لەئەنجامی نیگەرانییە ئۆنتۆلۆجییەکیەوه بەدەست دەھێنێت، بەمەش بوونیکە خاوەن بنەما و بنەرەتی خۆیەتی. بەواتەپەکی دیکە "تاک چەند خاوەن خۆی بێت و چەند خۆلەتێنەری خۆی بێت لەو وینەیدا کە بۆ خۆی دروستکردووه، ئەوەندە خاوەن بوونی رهسەن، (عەبدوللا، ۲۰۰۸، ۲۳)، واتە دەبێت بڕیارەکانی لەبارەوی ئەوهی چی بێت و چۆن بێت لە خۆی خۆیەوه بێت، نەک دەرووبەر کەسانی دی بەسەریدا بسەپنن.

بوونی نارەسەن: بە پێچەوانەی بوونی رهسەنەوه هیچ خەسڵەتێکی رهسەنی لە بوونیدا نەماوه، واتە "بوونیکە خۆونکەری نیو ژیانی رۆژانەییە و خاوەنی خۆی نییە، بوونیکە وەک ئەوان بێر لە راستی دەکاتەوه، شوێن بۆچونەکانی ئەوان دەکەوێت، (کەمال، ۲۰۰۶، ۱۰۸)، بوونی نارەسەن ئازادی خۆی لەدەستداوه، بۆیە چاوەڕێدەکات ئەوانی دی بڕیار لەسەر پرۆژەو چارەنووس و داھاتووی بدن، ئەمەش لەئەنجامی ئەوهی بەرگەمی هەلگرنتی بەرپرسیاریتی بڕیارەکان ناگرێت، خۆی لەهەلۆیستەکان دەدزیتەوه، "چونکە بوون لەبەشداریکردنی هەنووکەیدا خۆی لە نیو چۆنێتی بوونی ئەوان دەتوێنێتەوه، تۆانەمیەکی تەواوەتی، بەشێوەیەک کە ئیدی ئەوانی دی شقڵە تایبەتیەکانی خۆی لەدەست دەدات، خەلکی مومارەسەیی دیکتاتۆرییەکی راستەقینە دەکەن، ئەوان داواوی جۆریک لە جۆرەکانی پاکتاوکردنی ئاستەکان دەکەن، خوازیاری مانەوهن لە ئاستی مامناوەند، ئەمەش ئەو دۆخەییە کە بە ژیانی کراوهی گشتی ناوی دەبەن"، (جولیفیە، ۱۹۸۸، ۷۴).

(سارتر) بوونی دابەش کردووه بۆ (بوون لە نیو خۆ، بوون بۆ خۆ، بوون بۆ ئەوانیتر): بوون لەنیو خۆی، "ئەم بوونە بوونیکە بابەتی هەیە و لەگۆڕیدا، دەکرێت ببینرێت یان دەستی لێدەرێت، تام بکرێت یان بۆن بکرێت، دەکرێت بەهۆ هەستەکانەوه درکی پێبکرێت، ئەم جۆرە بوون جیهانی شتەکان دەگرێتەوه، زۆرجاریش ئەگەر بوون بۆ خۆی رهسەنی خۆی لەدەست بەدات بەرەو ئەم ناوچەییە بوون دەچێت"، (رۆستەم، ۲۰۱۶، ۶۸)، ئەمجۆرە بوون هیچ ئاگامەندییەکی نییە، ئەمەش وایکردووه توانای درککردنی خۆی نەبێت، هیچ جۆرە ناوەرۆکیکی نییە، تا خۆی پێپر بکاتەوه، چونکە ئەم جۆرە لە بوون تەواو پێرە. ئەم بوونە هیچ نەهێنییەکی تێدا نییە و بەسەر خۆیدا داخراوه و ناتوانێت خۆی بەدی نەهێنێت.

بوون بۆ خۆی: مەبەست لەم جۆرە بوونی مەرفە، کە خاوەن ئاگامەندی خۆیەتی، بۆیە ئاگامەند بۆ خۆی جیاوازه لە بوونی شتەکانی تری ناو جیهان، لەمروانگەپەوه ماھییەتی راستەقینەیی مەرفەیی پاش بوون دەکەوێت، ئەم جۆرە لە بوون چەندین پرۆژە لە بەردەمیدا تا بەدییان

بهینیت"، (رۆسته ۲۰۱۶، ۶۸) كهواته ئهم بوونه ههمیشه ههولدهدات بو ئهوه ببهینه ئهوه بوونهی كه دهبی ببهیت، ئهوه بههیانهی شیایوی ههلبژاردن تنیا به بوونی مرۆقه بهنده، بویه ئهم بوونه بهرپرسیاره بهرامبه به نیستا و داهاتوو چونكه له ههلبژاردن نازاده.

بوون بو ئهوانیتر: بوونی مرۆف له نیو جیهاندایه، ئهمهش وایکردوه، كه له وینهیهکی كۆمه لایهتیدا دهركهویت، ناتوانییت له پهوهندی رۆحیدا نهییت لهگهڵ ئهوانی دیکهدا. "مرۆف دهبییت له نیو جیهاندا لهگهڵ ئهوانیتردا بییت، چونكه بوونی ئهوانی تر بو بوونی من پش مارجیکی ئهنتولوجیه، پنیسته بو ئهوهی لهو ریگهیهوه بوونی خۆم بخمه بهر ئهموون و بهدییهنم، بوونی ئهوانیتر له بهرامبهر بوونی مندا جیگهی گومان نییه"، (رۆسته، ۲۰۱۶، ۷۳) به واتیهکی دی هه مرۆفیک تیروانیی تاییهت به خۆی هیه بو كهسی بهرانبهری، بویه "ههریهك له ههولێ ئهوه دایه، بهوشیوهیه لئی بروانریت، كه خۆی بو خۆی ویناگردوه و هاوكات ئهویترش لای خۆیهوه ههمان ههستی هیه، بهم شیوهیه مملانیی ههمیشهی دهبیته دهرئنجامی پهوهندییه مرۆیهكان"، (تودی، عبدالفتاح، ۲۰۰۴، ۶۲)، چونكه ئهگهر پهوهندیی خۆشهویستی وهك نمونهیهك وهربگرین جهمسرهكان لهپهوهندیی خۆشهویستی یهكێکیان دهیهوئ ئهویتریان له بوونی خۆی دابریت، "ورده ورده ئهم پیهوهندییه خۆشهویستییهی، كه لهسهر بنهمای ئارزوویهکی سهربهستانه بونیادنراوه، دهچیته قوناغی مملانیی بوونهكانهوه، مملانیی نیوان خودی من و خودی ئهوه، بهوه كۆتایی دیت، یان له ناو خۆشهویستییهكهدا فهنادهم یان ئهوه له ناو مندا فهنا دهبییت، فهنابوونی ههركامێكیشمان به فهنابوونی خۆشهویستی كۆتایی دیت، چونكه چیدی عاشق و مهعشوق بونیان نامینییت، بهلكو تهنیا یهك عاشق هیه، یان یهك مهعشوق"، (الحفی، ۱۹۶۷، ۱۰۴).

بهشی دووم :

تهوهریی یهكهم: كورتهیهك له ناساندنی رۆمانهكه:

رۆمانی پاسهوانانی خودا میژویهكه بو بینینی خۆمان. نوسهر دهست دهخاته سهر ئهوه برینانهی كهپهنهان ئهوه شتانهی تا نیستا لههزدا بهتهواو نهكراوی ماونهتهوه، لهسهر بهرگی رۆمانهكه له ژیر تاینلی رۆمانهكهدا بهناوی "پاسهوانانی خودا" نوسهر له دیریکدا نوسیویهتی: "میژوویهکی تر بو بینینی خۆمان". واته: نوسینی ئهم رۆمانه ههولیکه بو گۆرینی روانیمان كه وینهی خۆمانمان پێ بینیوه، رۆمانهكه ئهیهویت پیمان بلایت میژوو وینهیهکی تری هیه كه بهروانین لهو وینه جیاوازهی تری میژوو دهتوانین خۆمان و رابردومان ببینین.

لهدهستپێكدا و له پش بهشی یهكهمی رۆمانهكهدا به دوو شیوه باس له رۆلی وینهكه دهكات له بازنهی ژياندا یهكهم نوسهر دهلیت: "ئهوهی دهگۆریت شیوه و وینهی شتهكانه نهك دونیا زانست و شوڕشهكان فریودهر بوون، ئهوهی گۆرا شیوه و وینهی شتهكان بوو نهوهك شتهكان

له‌ریگه‌ی ئه‌وی تره‌وه هه‌ین، به‌وه‌ی ئه‌وه ئه‌وی تره‌ بوونمان ده‌داتن" ... (محهمه‌د، ۲۰۱۹، ۳۲). ئهم کاره‌کتره تیشک ده‌خاته سه‌ر ئه‌وه‌ی، که له‌م سه‌رده‌مه‌دا به‌ جوړیک تاک ره‌سه‌نیتنی خوی له‌ده‌ست داوه و ونبووه له‌ ناو ژاوه‌ژاوی قه‌ره‌بألغی که ته‌نیا نواندن و نمایشه‌کان وینه‌ی تاک ده‌کیشن، که هیچ کام له‌م وینه‌ی راسته‌قینه‌ی تاک نییه، وه‌ک ده‌لئیت: "له‌م سه‌رده‌مه‌دا ئه‌وه‌ی مانایه‌ک ده‌دات به‌ تو، خۆت نیت، به‌لکو نه‌و وینه‌یه‌یه له‌سه‌ر خۆت دروستی ده‌که‌یت و ده‌یده‌یت به‌ به‌رامبه‌ره‌که‌ت، خۆت نیت وه‌ک هه‌لوئیس‌ت و به‌یرکردنه‌وه‌ت، گرنگ نییه خۆت چه‌ند که‌سینکی راستگۆ، درۆزنی...، به‌لکو گرنگ نه‌و وینه‌ه‌ته، که تیایدا وه‌ک عاشقی‌ک نیشانت ده‌ده‌ن، (محهمه‌د، ۲۰۱۹، ۷۳). ئهم کاره‌کتره پیمان ئه‌لئیت ئیمه وینه‌که‌مان ئه‌زی نه‌ک خۆمان، خه‌لک و به‌رامبه‌ره‌که‌ت به‌و شیوه‌یه تویان ئه‌وئیت که خویان وینه‌یان بۆت کردوه نه‌ک ئه‌وه‌ی بوونی راسته‌قینه‌ی خۆت چۆنه، ئهمه‌ش ده‌بیته هۆی دروستبوونی هه‌لومه‌رجیکه تییدا مروّف جه‌وه‌ری خوی، لاوازییه‌کانی، ئه‌وه‌ی ده‌شیت ئه‌وانی دی قه‌بوولی نه‌که‌ن، به‌شاریته‌وه، خوی به‌شونیت تا ئه‌و وینه‌یه به‌ناشیت که لای ئه‌وانیدی په‌سه‌نده. به‌ مانایه‌کی تر مروّفی روژگاری ئیمه به‌رده‌وام ده‌بیت چاوه‌روانی ئه‌وانیدی تیربکات، به‌گومان ئهمه‌ش ده‌بیته هۆی ونبوونی بوونی راسته‌قینه‌ی خۆت له‌ نیو وینه‌و تیرکردنی چاوه‌روانی ئه‌وانی دیکه‌دا ئهم کاره‌کتره‌ش وینه‌ له‌ پیناو گه‌یشتن به‌ وینه‌ی راسته‌قینه‌ی خوی، نه‌ک ئه‌و وینه‌ داتا‌شراوه‌ی بۆ خویان دروستبکه‌ن له‌ پیناو رازیکردنی ئه‌وانیدی له‌م پیناوه‌شدایه گه‌یشتون به‌ ئه‌وریا.

یه‌کیکی دیکه له‌و باب‌ه‌تانه‌ی که روژماننوس ئاوری لیداوته‌وه، ناکاملی بوونی مروّفه وه‌ک ده‌لئیت: "مروّف هه‌میشه‌ خه‌ون به‌ کاملییه‌وه ده‌بینیت. تیورییه‌کی کامل، که هه‌موو شتیکی پنی راقه به‌کریت"، (محهمه‌د، ۲۰۱۹، ۳۳)، ئهمه‌ش هه‌مان تیروانینی (لاکان) ه‌ که ده‌لئیت "من هه‌میشه‌ نو‌قسانه و نامازه‌یه بۆ بۆشایی، واته جه‌وه‌هه‌ریکی نییه، شوئینیکی خالییه که نامازه به‌ ئاماده‌گی ده‌کات، بۆ هه‌لگرتنی شوناسیک، بۆ ته‌ماهیکردن له‌گه‌ل که‌سینک یان باب‌ه‌تیکدا، که ده‌بیته هه‌وینی کاره‌کتره‌و دارژمیری شوناس"، (عه‌لی، ۲۰۱۲، ۷۳)، واته من هه‌میشه له‌گه‌راندایه بۆ کاملیون و هه‌لگرتنی شوناسیک، به‌و واتایه‌ی بوون له‌ گۆرانکاری و نوئ بوونه‌ه‌دایه و به‌ به‌رده‌وامی خواستی گه‌یشتن به‌ قوناغی باشتر و خۆته‌واکردنی هه‌یه هه‌موو سه‌فه‌ره‌کانی مروّف له‌م پیناوه‌دایه، ئه‌گه‌رچی ئهم گه‌رانانه‌ش هیچی لای سه‌وز نابیت، به‌لام مروّف هه‌میشه گه‌ریده‌ی ئهم ریگه‌یه‌یه، ئهمه‌ش واده‌کات مروّف نه‌گات به‌ وینه‌یه‌کی کاملی بوونی خوی، وه‌ک ده‌لئیت "بۆ نمونه‌وه بۆ ئه‌وه‌ی له‌ گه‌ردوون تیپگه‌ین، ده‌بیت له‌و بۆشاییه تیپگه‌ین که به‌شیک زور گه‌ردوون پیکده‌هینیت، تو ده‌زانیت مروّف بونه‌وه‌ریکه هه‌ست به‌ بۆشایی ده‌کات و هه‌لده‌دات له‌و بۆشاییه پربکاته‌وه، که له‌ ناویدایه..."، (محهمه‌د، ۲۰۱۹، ۹۰)، به‌ واتایه‌کی دیکه ئهم کاره‌کتره پیمان ده‌لئیت که "بوون بۆشاییه‌که پرناکریته‌وه، به‌لام به‌رده‌وام له‌ هه‌ولی پربکردنه‌وه‌یداین، واته پرۆژمیه‌که ناگاته کۆتایی، بوون دوا شیوه و فۆرمی نییه، بیگه‌ین و ده‌ستنیسانی بکه‌ین"، (عه‌لی، ۲۰۲۱، ۱۰۰)، هه‌ربۆیه ئهم کاره‌کتره لای وایه ژیان چیرۆکی ته‌واونه‌کراوه و هه‌رگیز ته‌واو نابیت، "لای من بوون و ژیان بریتین له‌ کۆمه‌لێکی بیکۆتا له‌ پارچه و به‌ش، نه‌وه‌ک یه‌که‌پارچه‌بیت، کۆمه‌لێک چیرۆکی ته‌واونه‌کراو...". (محهمه‌د، ۲۰۱۹، ۹۲). ئهمه‌ش واده‌کات بوون هه‌میشه پارچه پارچه بیت و کۆکردنه‌وه‌ی ئهم

پارچانهو دروستکردنی وینهیهکی تهواوی بوون لای مروّف کاریکی
ئهستهمه.

یهکیکی دیکه لهو بابتهانهی که نووسر تیشکی خستوتهسر بوون لای مروّفی پهناهندهیه، چونکه
دونیا ی راستهقینه ی پهناهنده ناموبوونه، که پشتی کرده ناموبوون دهکویته دونیا یهکی دستکرد و
دروژنهوه، مروّف دهبیت سهرتا باوهر به ناموبوونی خو ی بهینیت تا بتوانیت دواتر لهسر ماناکانی
ناموبوون ئیشبکات، بهلام کۆچبهری کورد له هلهاتنیکی گهورهدایه له ناموبوونی خو ی، ئەم
کارمکتره وردتر تیشک دهخاته سهر ئەم ناموبوون و دوولت بوونهی تاکی پهناهنده و
خوونکردنی له نیوان دوو دونیادا دهلیت: "بیرکردنهوه لهوهی چون شوین شووناسمان دهداتی،
نایا نهوهی لئی هلهدیین، شوین و وینهیهکه، تا بهدوای وینهیهکی تردا بگهڕیین؟ ... زور کهس
دههنه پهناهنده ههول دهدهن جاریکی تر خو یان له ناو وینه گهورهکهدا ون بکههنهوه، چونکه
"پهناهنده مروّفیکی درزبردوه. نهو له نیوان ئیره و نهویدا لهت بووه. لهوئ هلهدهکهنریت و
لیرهش رهگ داناکوئیت، نیتر وهک داریک بهسهر ناوهوه بیت، دهروات و دهروات، بی نهوهی
نامانجی شوینیک بیت. لیره نامویه و لهویش نامو، که لیرهیه لهوئ دهژی کاتیکیش دهگهریتهوه
ئهوئ لیره دهژی"، (محهمه، ۲۰۱۹، ۵۱) ئەم کارمکتره پیمان دهلیت کۆچبهری ئیمه ئاوینهیهکی
پنیه که تهماشایدهکات هیشتا وینه کۆنهکانی خو ی دهبینیت، کهسیکه له ریگی ئهلبوموه کۆنهکانهوه
دوخی ئیستای خو ی هلهدهسهنگینیت، نایهویت سهیری دوخی نوئی خو ی بکات. لیرهوه نه پهیمای
کهسانی غهریبی بو کۆمهنگای کوردی پنیه، نه پهیمای نهو کهسانهشی بو جیهان پنیه، بویه
کۆچبهری ئیمه به ناگای به مانای کۆچ و مانا رهمزیهکانی کۆچ نییه، لیرهوه ناتوانیت بزانییت چی
ئهگرنیک و توانایهکی شاردراره ی له خویدا هلهگرتوه، ئەمهش دهبیته هوی نهوهی بو ههمیشه له
ناشوین دا بزیت، نه دهست بهرداری ئیره دهبیت، نه دهبیت به تاکیکی نهوئ، بویه ئەم تاکه له نیوان
ئیره و نهوئ بو ههمیشه خو ی ون دهکات، دهبیته خاوهن بوونیکی
نارهسهن.

ههر ئەم کارمکتره سهرهکییه سهرنجمان رادهکیشت بو رولی شوین له نارهسهن بوونی خود لای
تاک، ئەگهر چی شوین بواریک نییه، که مانا به کهسهکان بهخشینت یان له راستیدا دهسهلاتیان به
سهردا پیاده بکات، بهلام له سهردهمی مؤدیرنهدا گورانکاری به سهر شویندا هاتوه. شوین چیدی
بواریکی پهسیف نییه، بواریک نییه که مروّفهکان دهسهلاتی تهواویان به سهردا ههبیت، به
پنچهوانهوه، شوین دهبیته پانتاییهکی ئیجگار کاریگهر به سهر مروّفهوه، زورجار بوونی مروّف به
شوین پیوانه دهکرنیت نهک گهوههری راستهقینه و تواناکانی خود، بویه له ریگهی مههلوگیکهوه
ریوار له خو ی دهپرسیت. "نایه مروّف گهوههری خو ی گرنگه؟ یان نهو رهگهی دهبیاتهوه ناو
جوگرافیا و میژوو؟ لهزیدی پهناهندهیه لهجیاتی پرساری نهوهی من بو نهژیم؟ پرساری من بو
دهژیم؟ جیگهی دهگهریتهوه و نیتر کۆمهنگهیهکی بی تاقهت بهرههه دههینریت، زهمن نیره یاخود
من؟ ... " (محهمه، ۲۰۱۹)، نووسر لهسر زاری ئەم کارمکترهوه چهندین پرسیار دهخاتهروو،
که رووبهرووی تاکی پهناهنده دهبیتهوه، ههر ئەم پرسیارانهش دهبیتههوی نامویی و لهت لهتبوونی
تاک له پهناهندهدا، ههمیشه پرساری ژیان و بوون بو ژیانکردن و نامانج له بوون و ژیان هزری

تاکی پهناهنده دهوروژینیت و دهیکاته مروقیکی ونبوو له نیو نهتهوه و ولاته جیاواز هکاندا.

بوونی رهسهن: سهرمرای ئهوهی نارسهن بوونی تاک پانتاییهکی فراوانی لهم رومانده داگیرکردوه، بهلام لهگهل ئهوهشدا نووسر پیمان دهلیت دهکریت له ههرکاتیکدا تاک ئاوربداتهوه له خودی خوی و رهسهنیتی خوی بهدهست بهینیتهوه، (نیان) وهک کارمهکتریکی نیو رومانکه وهک گیرمروه بهم جوړه وینهی بو خوینر پروونکردوتهوه، دهیویت به نازادی و هلبزاردنهوه بهی گهرانهوه بو هیزیکي دهرموهی خوی، دژی له قالبدانی تاک لهناو باز نهیهکی بیرکردنهوهی تهسکدا. پیناسهی ژبانی بکات و مانای ژبان بدوزیتهوه له ریگهی بهیانکردنی ئهو نازادییهی هیهتی و لهریی هلبزاردنهکانیهوه، وهک گیرمروه دهلیت: " دنیا تاریک بوو کاتیک نیان ههستا و چوو خوی بگوریت. له بهردم ناوینه کهدا، بوماوهیهک له خوی راما، جیاواز له ههموو ئهو جارانهیتر له خوی راما، وهک نهوهی پی نایته میژوویهکتری خو بیننهوه، بهوهی نه مجاره سهیری خوی نهکرد، وهک نهوهی له چاوی نهوانی ترهوه ببینیت، بهلکو دهیویست خوی له چاوی خویوه ببینیت، (محهمد، ۲۰۱۹، ۱۳۷)، نهگهرچی ئهم کارمهکتره لهسهرهتادا توشی جوریک له خود ونکردن بووه، بهلام دواتر بریار دهدات چیر وینهکانی دهوروهر و ئهوانیتر که بویان کیشاوه گرنگ نهییت، بهلکو چیر بهچاوی خوی پروانیته خوی و وینهی راستهقینهی خوی ببینیت، بیته تاکیکي خاوهن بوونیکي رهسهن.

یهکیکی دیکه له کارمهکترهکانی نیو ئهم رومانه(سنور)ه، ئهم کارمهکتره نهگهرچی هاوشیوهی کارمهکترهکانی دیکه له کومهلگهی روژهلاتی و بوونیکي ساخته و خو نماشکردن هلهاتوه، بهلام کاتیک دهگاته روژناوا دهوانیت له دهرفتهیکدا ئاوربداتهوه له خودی خوی، بیته تاکیک دور له نمایش و به بوونیکي رهسهنهوه بزی، "سنور بیدهنگ له ریواری دهروانی، لپی پرسی سهرسام بوویت که وتم بههله له جهستهیهکی ترده له دایک بووم؟ دهییت نیتر شهرم نهکهین له وینه خومان و به وینهیهکیش رازی نهیین، که بویان کیشاوین،... سنور پیکهنی وتی دهزانیت ماندووم و دههویت کهمینک پشوو بدهم"، (محهمد، ۲۰۱۹، ۱۹۱)، جیگهی سهرنجه ئهم کارمهکتره نامازه بو ئهوه دهکات که له جهستهیهکی هلهدا هاتووته بوون، نههش نامازهیه بو ئهوهی، که له کومهلگهی روژهلاتیدا به گشتی نافرته دیلی جهستهی خویتهی، زورجار سهرچاوهی نازار و خمهکانیتی، چونکه "قفلدانی جهستهیهتی به کودی شهرهف، جهستهی ژنی روژهلاتی جهستهیهکی داخراوه. مهبهست له داخراوی جهستهی ژن، ئهوه نییه که ژن تهنیا له بهکارهینانی جهستهی بو سیکس نازاد نهییت، نهخیر، بهلکو ئهوه یهکیکه له دهیان خالی تر که له جهستهی ژن قهدهغهکراوه. جهستهی ژن داخراوه بهرووی ههموو نازادییهکی ناسای و جولهو ئهرکی ناسایی روژانه، بههوی شهرهفهوه. (قصره داغی، ۲۰۰۴، ۱۵)، بهلام ئهم کارمهکتره دهیویت جهستهی خوی وهک سهرچاوهی جوانی و چیرو خوشهویستی ببینی، چیر ئهم وینهیه قبول نهکات، که جهستهی وهک سهرچاوهی نازار ببینیت. بویه دواتر به ریوار دهلیت: "نیستا پیتده لیم، ههست ناکهم کهسکیم به له جهستهیهکی هلهدا، نا، من نههم که ههم، ناشمهویت هیچ وینهیهکی تریم"، (محهمد، ۲۰۱۹، ۲۰۳)، بویه

ئەم کارمەكتەرە بربار دەدات خۆی وینەى خۆى بکیشیت وەك ئەوہى كە ھەىە، نەك دەوروبەر بربار لە بارەى بوون و وینەىوہە بەن. بەمەش دەبیتە خاوەن بوویەكى رەسەن، چونكە ئەگەر بەتەواوى مانا وەك مرقۆفكى خاوەن بوویەكى رەسەن ژيان بکەیت دەبیت بویری بکەیت نازاد بیت و ھەلبژاردن بکەیت و بەرپرسیاریتی و دەرنەجامی ئەو بربارەى كە پەپوہستە بە نازادى و ھەلبژاردنە لە ئەستۆبگریت.

ئەنجام:

۱- ئەم رۆمانە ھەولیکە بۆ گۆرینی روانینمان، كە وینەى خۆمانمان پێ بینوہە، رۆمانەكە ئەپوئیت پیمان بلیت میژوو وینەىەكى تری ھەىە كە بەروانین لەو وینە جیاوازەیتەر دەتوانین خۆمان و رابردوو و ئایندەمان ببینین، نەك دەوروبەر وینەمان بکیشیت.

۲- نووسەر پیمان دەلیت تاكى رۆژھەلاتى بەکاریگەرى ژینگە ھىچ كات خاوەنى بوونىكى رەسەن نییە، خاوەنى وینەى راستەقینەى خۆى نییە، بەلكو دەوروبەر وینەى دەكیشن، بەمەش رەسەنیتى خۆى لەدەست دەدات.

۳- لە نيو تاكى رۆژھەلاتیشدا ئافرەت زیاتر قوربانىیە و بەکاریگەرى جەستەى لە نيو ژینگەىكى نائازاد زووتر رەسەن بوونى خۆى لەدەست دەدات، بەلام دەكریت لە ژینگەىكى نازاد جارىكى تر ئاور لە بوونى خۆى بداتەوہ و وینەى خۆى وەك ئەوہى ھەىە بکیشیت و رەسەنیتى بوونى خۆى بەدەست بەننیتەوہ.

References:

- Abulfatah,amam,(2004), aqdam lk sartar, flib twdi, majlis aala alsaqafat,qahira.
- Abdulla, huhamad amin,(2008). Bon la shiari mahwida, zankoi koya koleji zman, dktora.
- Alashawi,saed,(1984), tarix akwhwdia fi fkr albshria, mnshwrat want alarabia, bairut.
- Alhafni, ablumnam,(1967), alwjwdiya fi al-Hayat sartar w flsifat, dar alktab alarabia, qahira.
- Ali, bachtyar,(2021), wak balndai naw jangala trsnakakan, chapy dowam, nawandi roshnbiri rahand.
- Ali,bachtyar,(2022), dastarakai otilo, chapy yakam nawandi roshnbiri rahand.
- Badawi, Abdulrahman,(1980), draset fi falsafat al wjawd, moasat alarabia li drasat wal nashr, bairut.
- Jwlifiya, rijis,(1988), mazhabalwjwdiya krikjw al jan bol sartar, tarjma: fwad kaml, dar aladab birut.
- Muhamad, atta,(2019), paswanani xwda, chapy dowam, nawandi roshnbiri rahand.
- Muhamad, mihr,(2004), mqadama fi falsafat masara, dar ltaba alnashr, qahira.
- Rostam, ari Osman,(2016), rangdanawai bongarai la romani kurdida, zankoy garmian, koleji zman w zansta mrovayatiakan,
- kamal,muhamad,finominology,chapy yakam slemani.